

Temat: Parlamentarny język wtrąceń. Politolingwistyczna analiza zwischenrufów w Izbie Poselskiej austriackiej Rady Państwa 1917-1918.

Polityka jest globalnym elementem życia społecznego w każdym pokoleniu. Od wieków wpływa na ludzkie życie w różnych aspektach. Trudno nie zgodzić się zatem ze słowami Tomasza Manna, który stwierdził: *Wszystko jest polityką*.

Analiza przekazu, który płynie od polityków (np. posłów, senatorów, działaczy politycznych itd.) poprzez różne media umożliwia wielopłaszczyznową ocenę ich motywacji działania oraz treści przekazywanych opinii publicznej. Badania języka polityki, w tym języka używanego podczas debat parlamentarnych, prowadzone są z różnych perspektyw: lingwistyki, politologii i historii. Badania te uzupełniają się, ale równocześnie czerpią z siebie nawzajem. Przykładem badań interdyscyplinarnych są badania zwischenrufów, czyli głośnych wypowiedzi o zróżnicowanej długości i budowie, przerywających nagle wypowiedź innej osoby przy naruszeniu obowiązujących zasad kultury lub regulacji prawnych, spełniających określoną funkcję, pozwalających na osiągnięcie z góry założonego politycznego celu (politolingwistyczna definicja autora dysertacji).

Choć zwischenruffy nie są przewidziane w regulaminach parlamentów, nie powstrzymuje to posłów przed ich używaniem. Bez względu na badany okres historyczny oraz umiejscowienia danego państwa na mapie świata, zwischenruffy były i są stałym elementem debaty i komunikacji parlamentarnej. Tym, co może je różnić jest: ich ilość, częstotliwość, sposób użycia, długość lub forma wyrazu. W salach obrad plenarnych zawsze słyszane są jakieś wtrącenia, które przerywają na krótszą lub dłuższą chwilę wystąpienie wygłaszane z trybuny parlamentarnej. Percepcja zwischenrufów zmienia się ze względu na to, czy dana osoba je wyraża czy jest ich adresatem, przy czym osoba przemawiająca odbiera je przeważnie negatywnie lub nawet wrogo. Osoba wtrącająca krzyżąc z sali nie widzi w swej wypowiedzi nic złego, a nawet postrzega ją jako konieczność i swój polityczny obowiązek. Za pomocą zwischenrufów parlamentarzyści mogą wyrażać w zasadzie wszystko to, co w danym momencie uważają za potrzebne do osiągnięcia własnego celu. Zwischenruffy mogą o czymś przypominać, zwracać na coś uwagę lub być pytaniem. Mogą także zawierać propozycję, prośbę lub żądanie. Mogą wyrażać zdumienie, aprobatę lub sprzeciw.

Niniejsza dysertacja z jednej strony stanowi wkład do dotychczasowych badań nad parlamentarnymi zwischenrufami, a z drugiej ma przyczynić się do poszerzenia obszaru badań nad nimi. Przygotowując niniejszą pracę chciałem wykazać, że nie należy ograniczać się tylko do badań nad zwischenrufami we współczesnych parlamentach, które to badania dominują.

Pożyteczne okazuje się także skupienie na okresach wcześniejszych. Analizowanie języka parlamentarnego, w tym *zwischenrufów*, z różnych epok historycznych stanowić może ważny wkład w badania ogólnej historii parlamentaryzmu oraz języka jakim w danym okresie się posługiwano. Daje to możliwość nie tylko poszerzania wiedzy na temat funkcjonowania społeczeństw w poprzednich epokach historycznych, ale również wyciągania szerszych i pogłębionych wniosków dla teraźniejszości i na przyszłość.

W niniejszej dysertacji wykazuję, że *zwischenruffy* stanowiły zawsze, niezależnie od epoki, nieodłączną i ważną część komunikacji i debaty parlamentarnej. Zwracam również uwagę na to, że *zwischenruffy* w końcowym okresie istnienia Austro-Węgier były wtrąceniami, z których bardzo często korzystali parlamentarzyści, przerywając wypowiedzi innych posłów z przyczyn politycznych. Równocześnie udzielam odpowiedzi na następujące pytania: Jakie znaczenie miały *zwischenruffy* w komunikacji i debacie parlamentarnej w analizowanym okresie? Jak są zbudowane pod względem językowym i jakie emocje wyrażały? Kiedy i w jakim celu były wykorzystywane? Przedstawiłem także jakie funkcje i typy *zwischenrufów* parlamentarnych można wyróżnić w analizowanym okresie. Jednocześnie poddałem analizie osoby *zwischenruferów*, jak można nazwać parlamentarzystów posługujących się wtrąceniami w dyskusji politycznej. Ustaliłem kim byli oraz podjąłem próbę określenia ich charakteru i motywacji w pozaregulaminowych działaniach parlamentarnych.

Podstawowym materiałem badawczym niniejszej dysertacji są protokoły stenograficzne ostatniej, XXII sesji XII kadencji (trwającej od 1911 do 1918 roku) Izby Poselskiej austriackiej Rady Państwa w latach 1917-1918. Materiał ten dostępny jest w formie cyfrowej (pdf) na stronie internetowej Austriackiej Biblioteki Narodowej. W sumie przejrzałem 4702 strony protokołów, w których wyszczególniłem 5531 *zwischenrufów*, które następnie poddałem indywidualnej analizie językowej pod kątem ich semantycznego znaczenia oraz syntaktycznej budowy.

Analiza *zwischenrufów* z badanego okresu oraz wyszczególnienie spośród nich znacznej liczby stypologizowanych przykładów stanowią w zasadzie niepodważalny argument, że *zwischenruffy* były ważnym i często używanym elementem komunikacji w debacie w Izbie Poselskiej austriackiej Rady Państwa między 1917 a 1918 rokiem. *Zwischenruffy* stwarzały możliwość udziału w debacie każdemu posłowi, a nie tylko wybranej i ograniczonej ilości posłów, występujących jako mówcy na głównej trybunie. Teoretycznie każdy poseł mógł być *zwischenruferem*, choć analiza materiału badawczego pokazuje, że rzeczywistość była inna – z 528 posłów prawie połowa, tj. 263, przynajmniej raz zdecydowała się na skorzystanie z formy *zwischenrufu*, których w sumie było 1922, personalnie zidentyfikowanych. Liczba 3615 oddaje

zwischenruffy, które zostały wypowiedziane, lecz stenografowie nie potrafili przypisać ich żadnemu konkretnemu parlamentarzyscie.

Zwischenruffy jako część debaty parlamentarnej w tamtym czasie dosyć dynamicznie ją kształtowały, zarówno w pozytywny jak i negatywny sposób. Jednak należy jednoznacznie stwierdzić, że ówczesna debata nie opierała się na kłótni pomiędzy rywalizującymi frakcjami parlamentarnymi, lecz prowadzona była w atmosferze sporu politycznego. Spór ten bywał ostry i zacięty, lecz nie były przekraczane granice dyktowane przez wysoką kulturę osobistą i taką samą języka parlamentarzystów. Zdarzały się przypadki nazwania przeciwnika kłamcą lub podejmowano próby zagłuszenia, lecz preferowano zachowania kulturalne, w myśl powiedzenia, że *Potyczki słowne są najspokojniejszą formą sporu*. Formułowane przez posłów zwischenruffy miały charakter merytorycznego lub niemerytorycznego wtrącania. Duża ilość zaistniałych i przeanalizowanych zwischenrufów świadczy o tym, że debata była żywa, a posłowie aktywni. Każdy z zwischenrufów spełniał jedną lub więcej funkcji: mogły być polityczne lub zupełnie z polityką niezwiązane, mogły wspierać mówcę i treści przez niego wygłaszane lub go krytykować i odrzucać treść przemówienia. Niekiedy były bezpośrednim lub pośrednim atakiem na osobę lub środowisko polityczne mówcy. Nierzadko pełniły funkcję informacyjną albo korygującą niedomówienia lub pominięcia przemawiającego. Zdarzały się również zwischenruffy, które miały za cel po prostu przeszkodzić. Badane zwischenruffy miały zróżnicowaną budowę i długość, o czym świadczy wyodrębnienie w niniejszej pracy 113 różnych kombinacji zdań wchodzących w skład syntaktycznej typologii. Tak jak to zostało stwierdzone przy okazji innych badań nad zwischenrufami w innych okresach i parlamentach, także w przypadku badań do niniejszej pracy potwierdzona została uniwersalna reguła, mówiąca, że większość występujących zwischenrufów stanowią wypowiedzi krótkie i zwarte, nieprzekraczające 4 słów – jest to 81% wszystkich analizowanych w niniejszej pracy zwischenrufów. Zarówno krótkie zwischenruffy, jak i będące w mniejszości, te bardziej rozbudowane, składające się ze zdań wielokrotnie złożonych, pojawiają się w formie np. przypomnień, pytań, potwierdzeń, zaprzeczeń, prośb czy żądań. Wszystko to należy odczytywać jako dowód na wielopostaciowość i wielofunkcyjność parlamentarnych zwischenrufów, a także na ich uniwersalność użycia podczas debat.

Politolingwistyczna analiza zwischenrufów w Izbie Poselskiej austriackiej Rady Państwa w latach 1917-1918 potwierdza to, że zwischenruffy były nieodłącznym i ważnym elementem składowym parlamentarnego dyskursu. Te niedoceniane i z pozoru nieważne, a także często pomijane przez badaczy wypowiedzi o różnej długości, budowie, o różnych typach i funkcjach dla wielu parlamentarzystów stawały się i nadal stają istotnym, a czasem wręcz

jedynym orężem w walce politycznej na sali plenarnej. Z tych przyczyn należy uznać, że zwiśchenruffy miały, mają i mieć będą spore znaczenie w komunikacji politycznej i parlamentarnej. Są wyrazem tego co ludzie w każdych warunkach stosują na codzien – przerywają sobie w różny sposób, aby osiągnąć założone sobie wiadome cele.

12.09.2019 Adam Stanisław Gąbka